

کارشناس مسائل عراق: پروژه آمریکا با حضور مرجعیت شکست خواهد خورد

کشورهای «محور مثلث» یعنی آمریکا، عربستان و اسرائیل برای خارج ساختن عراق از محور مقاومت و یا به حداقل رساندن حضور جمهوری اسلامی ایران در بغداد تلاش می کنند اما نیروهای سیاسی عراق و به ویژه «مرجعیت» می تواند نقش مهمی در تغییر این معادله داشته باشد.

بحران و ناآرامی همواره بخش جدایی ناپذیر حیات سیاسی و سپهر اجتماعی عراق بوده است. این کشور به ویژه پس از سقوط صدام حسین و اشغال آن توسط آمریکا به یکی از کانون منازعات خاورمیانه نیز تبدیل شد. اگرچه نابودی داعش و تثبیت امنیت نسبی در این کشور امیدها برای ایجاد ثبات و استقرار در این کشور را افزایش داد اما این روزها دوباره عراق شاهد دور جدیدی از بحران و تنش است. در این میان برگزاری انتخابات پارلمانی این کشور در ۲۲ اردیبهشت و سپس ایجاد خلا قانونی و سیاسی در بغداد معادلات این کشور را بیش از پیش پیچیده تر ساخت. عراق در سایه این تظاهرات ها و عدم تشکیل کابینه به کجا خواهد رفت؟ آیا باید منتظر دور جدیدی از ناآرامی در این کشور باشیم یا این که هوشیاری و درایت نیروهای سیاسی این کشور مانع از تحقق توطئه های آمریکا و عربستان برای این کشور می شود؟ آیا رابطه ای در میان تظاهرات های بصره و تشکیل کابینه جدید و همچنین حضور عراق در محور مقاومت وجود دارد؟ آیا این بار نیز مرجعیت می تواند توطئه آمریکا را خنثی سازد؟ برای پاسخ به این سوالات و چندین موضوع مرتبط دیگر خبرنگار گروه بین الملل ایسکانیوز با محمد اخباری کارشناس مسائل خاورمیانه گفت و گویی انجام داده است که در ادامه میخوانید.

* در هفته ای که گذشت عراق شاهد تظاهرات و ناآرامی های جدیدی به ویژه در شهر بصره بود. این بحران در حالی صورت می گیرد که با گذشت بیش از ۴ ماه از برگزاری انتخابات پارلمانی، این کشور همچنان در یک خلا حقوقی و سیاسی قرار دارد و تلاش ها برای ایجاد کابینه به بن بست رسیده است. آیا دور جدیدی از تنش این کشور را فرا خواهد گرفت؟ چشم انداز سیاسی عراق در آینده نزدیک را چگونه می بینید؟

اگر در قالب یک نگاه کلان به تحولات جدید عراق نگاه کنیم، می توان از درون آن یک الگو و استراتژی کلان استخراج کرد. بغداد طی سال های گذشته به یکی از ستون های اصلی و یکی از کاراکترهای قدرتمند محور مقاومت تبدیل شده است. حضور عراق در محور مقاومت نه تنها باعث تقویت اقتدار این محور در منطقه شد، بلکه بخش بزرگی از توان مانور و حضور نظامی و سیاسی کشورهای دیگر در این کشور و حتی منطقه خاورمیانه را کاهش داد. اکنون مثلث ایالات متحده آمریکا، اسرائیل و عربستان به شدت از این مساله ناخشنود و ناخرسند هستند. آنان تلاش می کنند در قالب یک راهبرد جدید، عراق را یا به طور کامل از محور کشورهای مقاومت حذف کنند یا اینکه نفوذ کشورهای محور مقاومت و در راس آن جمهوری اسلامی ایران در بغداد را به حداقل ممکن، تقلیل دهند. آنان در ابتدا و به ویژه در زمان برگزاری انتخابات پارلمانی این کشور و سپس اعلام نتایج تلاش کردند انسجام بیت شیعی یا نیروهای شیعی عراق را بهم بریزند. سپس با سو استفاده از خواسته های مشروع تظاهرکنندگان عراقی از این تظاهرات ها برای حمله به محور مقاومت و تحقق راهبرد کلان خود استفاده کردند. یعنی بهم ریختن فضای سیاسی و امنیتی عراق بخشی از این استراتژی است. بنابراین ناآرامی های جنوب عراق و همچنین عدم تشکیل حکومت جدید این کشور را باید در قالب مداخله کشورهای مثلث و تلاش آنان برای قطع نفوذ محور مقاومت در این کشور تحلیل کرد.

* براساس این راهبرد کلان آیا می توان از تداوم ناآرامی ها در جنوب عراق و حتی ظهور دوباره داعش در مناطق مرکزی این کشور سخن گفت؟

آتش زدن ساختمان کنسولگری جمهوری اسلامی ایران پیام کشورهای مثلث و همچنین انگلیس به محور مقاومت بود. این یک پروژه مشترک بود و به چالش کشیدن ایران در مناطق شیعه نشین عراق به ویژه شهر بصره در مرکز و کانون آن قرار داشت. بنابراین احتمال تداوم اینگونه سیاست ها و ایجاد ناآرامی های جدید در جنوب عراق و حتی در بغداد محتمل است. آنان از تمامی ابزارهای خود استفاده می کنند، اگرچه حضور به موقع نیروهای حشد الشعبی و اشراف اطلاعاتی و امنیتی آنان بخش بزرگی از توطئه های محور مخالف را در شهر بصره و حتی شهرهای دیگر جنوب عراق بهم ریخت. اما در مورد ظهور داعش در مناطق مرکزی عراق این مساله تا اندازه زیادی غیر محتمل است. زیرا زمینه برای ظهور آنان وجود ندارد و نیروهای حشد الشعبی نیز اجازه ظهور و قدرت نمایی دوباره به تروریست ها را نخواهند داد. اکنون بسیاری ها رویای تقویت دوباره داعش را در سر می پروراند اما مناطق مرکزی عراق به طور دقیق توسط نیروهای ارتش و به ویژه نیروهای حشد الشعبی کنترل می شود پس این مناطق فعلا در کانون راهبرد جدید آمریکا قرار ندارند. در قالب این راهبرد جدید مناطق جنوبی عراق و بغداد از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند.

* در این میان و با توجه به این راهبرد و شروع ناآرامی های جدید در عراق روند تشکیل کابینه جدید چگونه پیش می رود؟ آیا احتمال تغییر قواعد بازی و دگرگون شدن معادله سیاسی این کشور وجود دارد؟

آمریکایی ها به طور ویژه درصدد هستند در چهار سال آینده شخصی کرسی نخست وزیری عراق را در دست داشته باشد که نه تنها روابط مناسبی با ایران نداشته باشد بلکه برای معکوس سازی روند حضور و نفوذ محور مقاومت در این کشور تلاش کند. آنان برای تحقق این خواسته از تمامی کارت های خود استفاده می کنند. برخی از گروه های شیعی را تهدید می کنند. به کردها فشار می آورند و سنی ها را در یک وضعیت بحرانی قرار داده اند. آمریکا در چارچوب سیاست های جنگ افروزانه دونالد ترامپ می خواهد مهار جمهوری اسلامی ایران را وارد فاز عملیاتی جدیدی کند. دولت جدید عراق و تشکیل آن نیز در همین راستا برای واشنگتن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در نتیجه به نظر می رسد روند تشکیل کابینه عراق بسیار پیچیده خواهد شد. اگرچه احتمال تحقق خواسته راهبرد آنان بسیار ضعیف است.

* اما در روز سوم سپتامبر برخی از گروه های عراقی از ایجاد فراکسیون اکثریت خبر دادند اگرچه بلافاصله از مواضع خود عدول کردند، آیا این بار احتمال تشکیل دولت اکثریتی در عراق وجود دارد؟

درست است در روز سوم سپتامبر خبرهای متعددی از ایجاد فراکسیون اکثریت به گوش رسید. اما نظامی سیاسی عراق و تجربه پانزده سال گذشته این را نشان داده است که عراق براساس یک سیستم توافقی و یک دمکراسی انجمنی اداره می شود. این موضوع چه در تشکیل کابینه های ابراهیم الجعفری، نوری المالکی و سپس حیدر العبادی نیز تکرار شد. علاوه براین عراق یک کشور چند قومی و مذهبی است و باید حکومت جدید بازتاب دهنده مناطق مختلف و اقوام و مذاهب مختلف کشور باشد. تلاش برای ایجاد کابینه اکثریتی بسیار ضعیف و حتی به نوعی غیر ممکن است. شاید در روزهای آتی تلاش های جدیدی برای ایجاد یک فراکسیون حداکثری متشکل از گروه های مخالف شیعی، سنی و کرد صورت گیرد. در حال حاضر نیز خبرهای تأیید نشده ای از نزدیک شدن برخی از گروه ها همچون نزدیک شدن ائتلاف سائرون به ائتلاف الفتح و همچنین همراهی گروه های سنی و کرد با این دو لیست پیروز حکایت دارد. اگرچه همچنان فضای تشکیل کابینه ملتهب به نظر می رسد. شاید در پایان یک گزینه و یا یک نیرو بتواند کلیه این معادله را تغییر دهد.

* به یک نیرو اشاره کردید نیرویی که توانایی تغییر معادله بازی و سیاست در عراق را دارد، چه نیرویی توانایی تغییر در معادله بازی سیاسی بغداد را دارد؟

مرجعیت تنهای نیرویی است که توانایی تغییر موازنه قوا در داخل عراق و مواجهه با مداخله جویی های آمریکا-اسرائیل و عربستان را دارد.

از سال ۲۰۰۳ تاکنون مرجعیت در چند مرحله توانسته است معادله سیاسی عراق را به نفع مردم این کشور تغییر دهد. در جریان تدوین قانون اساسی عراق در سال ۲۰۰۵ آمریکایی‌ها برای به حاشیه راندن دین اسلام و ایجاد یک حاکمیت کاملاً غربی در عراق تلاش می‌کردند اما این مرجعیت بود که توانست نظر و خواسته‌ی مردم عراق را به آمریکایی‌ها تحمیل کند. در صورتی عدم حضور به موقع مرجعیت، واکنش‌ها و واکنش‌های سیاست خود را بر همه مردم عراق دیکته می‌کرد. در سال ۲۰۱۴ نمونه دیگر حضور و وجود مرجعیت را در صحنه سیاسی عراق به خوبی مشاهده کردیم. با یک توطئه منطقه‌ای و بین‌المللی عراق به صحنه حضور و ظهور یک نیروی شیطنانی تبدیل شد و داعش در عرض چند روز توانست بخش بزرگی از این کشور را اشغال کند و اگر فتوی مرجعیت و ایجاد نیروهای حشد العشبی نبود بغداد پایتخت عراق در آستانه سقوط قرار می‌گرفت. حضور دوباره مرجعیت ابتکار عمل را از دست نیروهای آمریکایی خارج کرد و خود به نیروهای اصلی تعیین‌کننده این کشور تبدیل شد. اکنون نیز تنها حضور دوباره مرجعیت می‌تواند عراق را از یک بحران جدید نجات دهد. به ویژه اینکه کشورهای محور مثلث این بار نیز همچون سال ۲۰۱۴ تمامی تخم مرغ‌های خود را در سبد تعارض با مردم عراق قرار داده‌اند. اگر مرجعیت در روزها و هفته‌های آتی نقش تاریخی خود دوباره ایفا کند به احتمال زیاد نه تنها پروژه مخالفان مردم عراق به شکست می‌انجامد بلکه امکان تثبیت وضعیت با ثبات سیاسی و نظامی عراق که پس از نابودی داعش در عراق به وجود آمده است، افزایش می‌یابد.